

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteaa kantanaan seuraavaa.

Kaupan liitolla on ollut edustaja henkilötunnuksen uudistamishankkeen johtoryhmässä, minkä vuoksi liitolla on ollut mahdollisuus esittää näkemyksensä nyt esitetyistä lainsäädännöllisistä ja muista toimenpiteistä jo HE-luonnoksen valmisteluvaiheessa.

On itsestään selvää, että henkilötunnusten riittävydestä on huolehdittava tavalla tai toisella. Henkilötunnuksen myöntämisperusteiden helpottaminen, sähköinen etärekisteröinti ja sukupuolineutraali henkilötunnus perustuvat myös pääosin kannatettaville tavoitteille, mm. koska ne voivat edesauttaa ulkomaisen työvoiman rekrytointia ja vähentää syrjintää.

Sen sijaan uuden yksilöintitunnuksen käyttöönoton hyödyistä ei ole esitetty sellaista näyttöä tai arviota, että sen tarve olisi yritysten näkökulmasta perusteltu. Vaikka ainakin tässä vaiheessa yritykset voivat välttää yksilöintitunnuksen käyttöönottoon liittyvät kustannukset pitäytymällä nykymuotoisen henkilötunnuksen käytössä, ei hallituksen esityksessä poissuljeta sitä vaihtoehtoa, että yksilöintitunnus myöhemmin korvaisi henkilötunnuksen kokonaan.

Yksilöintitunnus ei näkemyksemme mukaan olennaisesti paranna siihen kytketyn henkilön tietosuojaa, mikä on mainittu yhdeksi tavoitteeksi, vaikka esitysluonnoksessa kerrotuin perustein sen voidaan ajatella vastaavan paremmin tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin kansalliselle henkilönumerolle. Tunnus itsessään muodostaa henkilötiedon, mikä todetaan myös esitysluonnoksessa, vaikka samalla siitä ehdotetaan tehtävän julkinen nimen kaltainen tieto. Ainoa tieto henkilöstä, joka uusimuotoisella tunnukseksi piilotettaisiin sukupuolitietoa koskevan

uudistuksen jälkeen, on tämän syntymäaika, koska esimerkiksi maahanmuuttajataustan päättely henkilötunnuksen antamisajankohdan perusteella ei ole yksiselitteistä, vaan perustuu oletuksiin.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

-

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

-

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

-

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

-

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Kaupan liitto toistaa omasta ja jäsentensä puolesta useissa yhteyksissä esille tuodun viestin siitä, että uuden yksilöintitunnuksen käyttöönoton organisaatioissa täytyy perustua vapaaehtoisuuteen. Yksilöintitunnuksen käyttöönoton vaatimat sopeutukset tietojärjestelmiin voivat olla huomattavan suuria ja siksi aiheuttaa merkittäviä kustannuksia ilman, että yritykset saavat vastaavia tai mitään hyötyjä uudentyypin tunnuksen käytöstä.

Jotta yritykset voivat myös tosiasiallisesti päättää vapaaehtoisesti uuden yksilöintitunnuksen käytöstä eikä niitä pakoteta käytännön syistä tekemään muutoksia tietojärjestelmiin, pidämme ensiarvoisen tärkeänä esitysluonnoksen kirjausta, jonka mukaan yksilöintitunnusta vastaisuudessa hyödyntävien organisaatioiden pitää huolehtia järjestelmien yhteensopivuudesta sellaisten ulkopuolisten järjestelmien kanssa, joiden välillä tietoa siirretään ja joissa nykymuotoinen henkilötunnus säilyy ainoana tunnisteena.

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetusalustusta koskevat huomiot

Etenkin välimerkkiuudistuksesta ja tapauskohtaisesti sukupuolietiedon häivyttämisestä voi aiheutua merkittäviäkin kertaluonteisia kustannuksia yrityksille mm. tietojärjestelmien muutostarpeista johtuen. Jotta muutokset voitaisiin toteuttaa mahdollisimman vaivattomasti ja kustannustehokkaasti muiden järjestelmäpäivitysten yhteydessä, olisi uusien välimerkkien käyttöönotolle varattava 12–24 kuukautta aikaa siitä hetkestä, kun asetus hyväksytään. Kaupan liitto toivoo edelleen harkittavaksi, että asetuksen voimaantuloa siirrettäisiin ehdotetusta 1 päivästä tammikuuta 2023 eteenpäin, esimerkiksi vuodelle 1 päivään tammikuuta 2024.

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa informaatio-ohjauksen toimenpidesuunnitelman mukaisista suosituksista.

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasiointissa?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

Kaupan liitto katsoo, että parhaillaan oikeusministeriön kuluttajaluottotyöryhmässä valmisteltavat muutokset kuluttajansuojalakiin, joihin sisältyy myös vahvan sähköisen tunnistamisen vaatiminen sähköisessä kaupankäynnissä, kun tavara, on riittävä toimenpide tekemään tunnistustapahtumasta tarpeeksi luotettavan palvelutapahtumaan nähden kaupan alalla.

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskevasta arviomuistiosta. Jaamme muistiossa esitetyn näkemyksen ja perustelut sille, ettei henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltaminen ole tarpeellinen eikä tarkoituksenmukainen toimenpide henkilötunnuksen väärinkäytösten torjumiseksi.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Mari Kiviniemi
toimitusjohtaja

Kallio Ilari
Kaupan liitto ry